

Møte torsdag den 2. juni kl. 14.45

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 36):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om lov om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) (Innst. O. nr. 87 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 59 (2004-2005))
2. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endring i lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. (helseforetaksloven) (Innst. O. nr. 93 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 56 (2004-2005))
3. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i helseregisterloven (Innst. O. nr. 83 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 65 (2004-2005))
4. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre) (Innst. O. nr. 84 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 82 (2003-2004))
5. Referat

Sak nr. 1

Innstilling fra forsvarskomiteen om lov om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) (Innst. O. nr. 87 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 59 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunnar Halvorsen (A) [14:46:16] (ordfører for saken): Det norske samfunnet er i stadig endring. Faktisk er det slik at endringene skjer raskere og raskere, og at det norske lovverket også må tilpasse seg den nye virkeligheten.

Ett av formålene med proposisjonen er å sikre rettssikkerheten for enkeltmennesket i samfunnet. Spesielt er det verdt å merke seg at forslaget innebærer en viss oppmyking av de strenge reglene som i dag gjelder for sikkerhetsklarering av utenlandske borgere. Forsvarsdepartementet fremmer derfor endringer i saksbehandlingsreglene i klareringssaker, og endringene i saksbehandlingsreglene er forsøkt harmonisert med reglene i forvaltningsloven.

Medlemmene i forsvarskomiteen er enig i det som står i proposisjonen om at en presisering av sikkerhetsloven har vært nødvendig for å få til en tidsriktig lov. Det har vært nødvendig å presisere at sikkerhetsklarering skal gis dersom det ikke foreligger rimelig tvil om den sikkerhetsmessige kvalifikasjon til den aktuelle vedkommende.

Forsvarskomiteen finner det imidlertid nødvendig å presisere at personers eventuelle binding til en fremmed stat ikke i seg selv er grunnlag for klareringsavslag. I hvert enkelt tilfelle må det derfor gjøres en vurdering av den karakter denne bindingen måtte ha for vedkommende.

I tråd med våre intensjoner om åpenhet og likebehandling finner komiteen det altså riktig å slutte seg til det forslaget Forsvarsdepartementet fremmer.

Komiteen er også enig i at det er riktig å slutte seg til intensjonene i § 25 om at den som har blitt sikkerhetsklart, skal ha rett til å bli gjort kjent med utfallet. § 25 gjelder sikkerhetssamtaler, klareringsavgjørelser og klagerett i tillegg til retten til innsyn i egen klage. Disse endringene er positive. Her har for øvrig SV og Senterpartiet et eget forslag til § 25.

Likevel er det ett område der jeg og komiteen er av en annen mening enn Regjeringen, og det er når det gjelder hvilken struktur klareringsmyndigheten skal ha. Komiteen mener at det i dag er for mange klareringsmyndigheter, og at det eksisterer for mange fullmakter ut fra departementet, som egentlig er den instansen som har rett til sikkerhetsklarering.

Jeg tror vi i større og større grad må se på sikkerhet og sikkerhetsklarering som et eget fag, som sammen med personellhensyn er argumenter som taler for at antall klareringsinstanser må reduseres. Flere av høringsinstansene viser til egen utilstrekkelighet på grunn av svært liten saksmengde. For liten saksmengde er uheldig, og jeg er glad for at komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, ber Forsvarsdepartementet komme tilbake til Stortinget med en evaluering av dagens ordning, men legger til grunn at det er flertallets syn at målet må være å få færre klareringsstyresmakter. Fremskrittspartiet vil konkludere i dette spørsmålet før Forsvarsdepartementet har utredet dette. Vi er villige til å la departementet komme tilbake til dette, som f.eks. i den varslede proposisjonen om objektsikkerhet.

Jeg vil med dette anbefale flertallets innstilling og forslag til vedtak.

Morten Høglund (FrP) [14:50:27]: Nå redegjorde saksordføreren greit for innstillingen. Fremskrittspartiet har når det gjelder antallet klareringsmyndigheter, helt riktig konkludert med at vi mener det er tilstrekkelig med to, og vi synes at de innspillene som er kommet, særlig gjennom argumentasjonen fra Forsvarets sikkerhetsavdeling, er så overbevisende at det ikke bør være nødvendig nå å gå en ny runde med en evaluering. Dagens situasjon med 60 klareringsmyndigheter er ikke tilfredsstillende. Vi synes at behovet for å finne en god løsning nå på kort sikt er til stede, og at vi ikke behøver å gå en ny runde.

Jeg vil avslutte med å ta opp vårt forslag, som er referert på side 18 i innstillingen.

Presidenten: Representanten Morten Høglund har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjørn Hernæs (H) [14:51:50]: Jeg vil i likhet med foregående taler henvide til orienteringen fra saksordføreren, som dekker godt det som er det store flertallets oppfatning i saken.

Som proposisjonen fremhever, er hensikten med justeringen av sikkerhetsloven fra 1998 å gjøre rettssikkerheten for enkeltmennesker i sikkerhetsklareringssammenheng bedre enn det den er i dag. Forslagene bygger på arbeidsgrupperapporten «Grenseland mellom rettssikkerhet og personellsikkerhet». Som proposisjonen foreslår, skal bl.a. den binding til andre stater som norske statsborgere måtte ha, være relevant i vurderingen av sikkerhetsmessig kvalifikasjon.

Proposisjonen inneholder også forslag om at klarering kan gis på vilkår. Det er også foreslått endringer i vilkårene for å gi klarering for utenlandske statsborgere. Her foreslår man en viss oppmyking av den noe rigide og strenge regel som gjelder i dag.

Under behandlingen av denne proposisjonen er det av stor betydning også å fremheve bakgrunnen for sikkerhetsloven. Det er i denne sammenheng viktig å understreke at den forebyggende sikkerhetstjenesten er av defensiv karakter. Den består derfor av ulike tiltak som skal forhindre at spionasje, sabotasje og terrorhandlinger blir satt i verk mot skjermingsverdig informasjon eller objekt.

Så til spørsmålet om antallet klareringsmyndigheter og farene som er forbundet med et fragmentert fagmiljø. Jeg vil i denne sammenheng slutte meg til forsvarsministerens svar av 3. mai til komiteen. Forsvarsdepartementet går her inn for færre klareringsmyndigheter, noe som vil føre til et mindre desentralisert og fragmentert fagmiljø. Dette spørsmålet har da også vært drøftet ut fra et rettssikkerhetsmessig perspektiv. En sentralisering må imidlertid også vurderes ut fra et sikkerhetsmessig aspekt. Færre, men kvalitativt bedre klareringsmyndigheter vil styrke sikkerhetsarbeidet og dermed bidra til korrekte klareringsavgjørelser. På den annen side er desentralisering og fragmentering ikke ensidig negativt, verken rettssikkerhetsmessig eller sikkerhetsmessig. En fordel med desentralisering er at virksomhetene får større nærhet til sikkerhetsarbeidet. Dette vil skape økt forståelse og bedre lokal forankring. Sterk sentralisering av ansvar vil på den annen side kunne medføre bl.a. uønsket distanse til det forebyggende sikkerhetsarbeidet. Samlet sett vil den nye og oppdaterte sikkerhetsloven dermed gi oss en lov som er mer tilpasset dagens sikkerhetssituasjon, sett ut fra dagens sikkerhetsperspektiv.

Heidi Sørensen (SV) [14:54:40]: Bakgrunnen for lovendringen er m.a. et ønske om å styrke rettssikkerheten til den enkelte som omfattes av loven. Det synes på erfaringsmessig grunnlag å være et viktig tiltak.

Det er stor enighet i Stortinget om de aller fleste av de foreslåtte tiltakene i denne revisjonen av sikkerhetsloven, som saksordføreren allerede har redegjort for. Jeg vil imidlertid vise til spørsmålet om beskjed ved klareringsvedtak i § 25, Begrunnelse og underretning. SV og Senterpartiet foreslår at den som blir sikkerhetsklarert, skal få beskjed etter klareringsvedtak uansett om utfallet er positivt eller negativt, ikke bare ved negativt utfall, slik flertallet legger til grunn. Dette er i tråd med Datatilsynets vurdering.

Jeg tar med dette opp forslaget fra SV og Senterpartiet.

Til slutt vil jeg peke på at når det gjelder innsyn i egen saksbehandling, mener SV at den enkelte bør ha rett til å se alt som omhandler egen person. Det vil redusere behovet for egen oppnevnt advokat, som kan få innsyn i de delene av saken som eventuelt er unntatt innsyn. En slik advokatordning tjener etter SVs syn ikke vedkommende som advokaten er satt til å representere. Så lenge en advokat får informasjon som denne ikke kan dele med klienten, og et avslag uansett vil kunne påklages, er det vanskelig å se hvilken funksjon og verdi en sånn advokatrolle vil ha. SV ønsker derfor å stemme imot § 25 b ved voteeringen.

Presidenten: Representanten Heidi Sørensen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Åse Wisløff Nilssen (KrF) [14:56:34]: De endringene som Odelstinget i dag vedtar i sikkerhetsloven, skal bidra til forbedring av enkeltindividets rettigheter, økt kvalitet på saksbehandlingen og økt rettssikkerhet i klaringssaker. Dette er endringer som det er viktig å stå samlet om, og det er viktig med bred politisk enighet om en lov og lovendringer av en slik art.

Da sikkerhetsloven trådte i kraft 1. juli 2001, var lovreglene i stor grad en formalisering av gjeldende praksis. Fokuset lå på å gi reglene lovs form, ikke på realitetsendringer. På det grunnlag, samt at den virkeligheten som loven skal regulere, er i stadig utvikling, er tiden nå moden for endringer.

Vi vedtar i dag noen viktige endringer i sikkerhetsloven når det gjelder vilkårene for sikkerhetsklarering og saksbehandlingsreglene for prosessen. La meg nevne noen:

- hovedregel om rett til innsyn i egen klareringssak
- hovedregel om samtidig begrunnelse for klareringsavgjørelsen ved underretning om avgjørelsen. Dersom innsyn/begrunnelse avslås, foreslås en bestemmelse som gir vedkommende etter nærmere vilkår rett til oppnevning av advokat
- presisering av at norske statsborgeres tilknytning til andre stater er relevant i en sikkerhetsmessig sammenheng
- en viss oppmyking av vilkårene for når utenlandsk statsborger kan gis klarering

Når det gjelder antallet klareringsinstanser, er Kristelig Folkeparti enig med departementet når de støtter arbeidsgruppens konklusjon om at antallet bør reduseres. Vi er alle enige om at dagens store antall er uheldig. Det er

imidlertid ulike vurderinger rundt hvilket antall som er det mest hensiktsmessige.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig å vektlegge de vurderingene som de som til daglig arbeider med sikkerhets- og klareringsspørsmål, har gjort.

Det er imidlertid mange hensyn som må med i en helhetlig vurdering, og Kristelig Folkeparti slutter seg derfor til at departementet bør fortsette sine vurderinger og eventuelt også etter hvert se på andre strukturløsninger.

Dersom en endring av strukturen skulle bli aktuell, er det imidlertid viktig å få endret klagebestemmelsene slik at klageretten, som den sikkerhetsgarantien den i dag utgjør, videreføres.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 718)

Da er den reglementsmessige tid for formiddagens møte over, og nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.

Møte torsdag den 2. juni kl. 18

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 36)

Sak nr. 2

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endring i lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. (helseforetaksloven) (Innst. O. nr. 93 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 56 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til Høyre og 5 minutter til hver av de øvrige gruppene.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Asmund Kristoffersen (A) [18:02:48]: Regjeringens forslag til endring av helseforetaksloven er et forsøk på å basere verdisetningen av foretakenes kapital på et bevilgningsnivå som er gitt av Stortinget, og ikke den reelle verdien. Forslaget innebærer et avvik fra regnskapslovens alminnelige bestemmelser. Forslaget innebærer at avskrivningskostnadene blir en tredjedel for lave i forhold til hva som er den reelle beregnede kapitalkostnaden. Det vil si at det avskrives om lag 2 milliarder kr for lite pr. år etter et slikt regnestykke.

Det overrasker meg at Regjeringen la fram dette forslaget etter at absolutt alle høringsinstansene kategorisk hadde vendt tommelen ned for dette forslaget. Grunnen til motstanden fra høringsinstansene var at de er bekymret for at regnskapsføringen av anleggsmidlene i foretakene ikke avspeiler den reelle verdien av disse. Dette kan ha uheldige konsekvenser for helsetilbudet til pasientene. Regjeringens forslag vil måtte medføre et økende etterlep på vedlikehold og fornyelse av utstyr i sykehusene.

I innstillingen støtter Høyre og Kristelig Folkeparti Regjeringens forslag om at helseforetakene skal ha en åpningsbalanse som bare vil avspeile to tredjedeler av de faktiske verdier. Konsekvensen av dette kan være at en tredjedel av bygningsmassen, tilsvarende en verdi på opp mot 40 milliarder kr, enten må saneres eller forfalle. Dette kan bety nedleggelse av en rekke lokalsykehus, noe Arbeiderpartiet ikke kan akseptere.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener at Regjeringens forslag bryter med forutsetningen om at åpningsbalansen for helseforetakene skal baseres på gjenanskaffelseskostprinsippet. Dette er etter min mening svært viktig. Vårt syn er for øvrig det som opprinnelig ble lagt til grunn både av Stoltenberg-regjeringen og av Bondevik II-regjeringen.

Arbeiderpartiet mener det vil være nødvendig med et økt nivå på bevilgningene til helseforetakene for å sikre et tilfredsstillende pasienttilbud.

Jeg registrerer at representantene fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at økte ressurser bør prioriteres til pasientbehandling og ikke til avskrivning. Det er i beste fall svært korttenkt. Som tidligere nevnt vil konsekvensen av disse partiers politikk være at helseforetakenes bygningsmasse, tilsvarende nesten 40 milliarder kr, må forfalle eller saneres. Det vil føre til et betydelig dårligere tilbud for pasientene.

Jeg vil også bemerke at Bondevik II-regjeringen har vært svært sparsommelig med å foreslå økninger til pasientbehandling. Senest nå i revidert nasjonalbudsjett ble det lagt fram et forslag som vil bety svært lite for pasientbehandling. Men som under tidligere budsjettbehandlinger vil trolig stortingsflertallet sørge for mer penger enn det Regjeringen har foreslått.

Unntak fra de alminnelige prinsipper for fastsetting av nivå på avskrivninger for helseforetakene som foreslås av Regjeringen, vil kamuflere et økende etterslep på vedlikehold og nyanskaffelser i sykehussektoren, noe som på sikt vil svekke standarden på pasienttilbudet.

Arbeiderpartiet mener at saksframstillingen i Ot.prp. nr. 56 med høringsuttalelser bekrefter at det vil være nødvendig med et økt nivå på bevilgningene til helseforetakene for å sikre et tilfredsstillende pasienttilbud. Derfor har vi også ved hvert budsjettframlegg fra denne regjeringen foreslått økte midler til sykehusene.

Den manglende verdifastsetting og avskrivningsnivå har skapt både problem og usikkerhet for helseforetakene. Det er egentlig kritikkverdige og uheldige at ikke Regjeringen på et tidligere tidspunkt har tatt initiativ til å avklare dette. Så har man i Helse- og omsorgsdepartementet og i Finansdepartementet altså stukket hodene sammen, og resultatet måtte derfor få en slagside som bare økonomene i Finansdepartementet kunne si seg fornøyd med.

Jeg må vel kunne påberope meg å kjenne lov om helseforetak og tenkningen bak loven rimelig godt. Jeg vil derfor i denne sammenheng peke på at det entydig framgår av § 43 i helseforetaksloven at regnskapslovens bestemmelser skal gjelde for regionale helseforetak og helseforetak.

De tilpasninger som departementet gjør til den tekniske verdisetningen for å få dagens bevilgningsnivå til å framstå som det korrekte og dermed i samsvar med lovens bokstav og intensjon, overrasker meg. Det minner om de mørkeste sider ved idretten, der kamputfallet påvirkes av dårlige dommere, og der en jukser med bruk av dop for å vinne.

Nå mistenker jeg ikke helse- og omsorgsministeren for å ha dopet verken seg selv eller andre på regjeringens lag, men om Regjeringens lovforslag hadde sluppet igjennom Stortinget, ville inntrykket lett blitt et jukseresultat.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [18:08:17]: Sykehusreformen innebærer i hovedsak at staten overtok som eier av alle offentlige sykehus, psykiatriske institusjoner, meldingstjenester, sykehusapotek, laboratorier og rusbe-

(Woie Duesund)

handlende institusjoner. Et stort prosjektarbeid lå bak den administrative flyttingen fra fylkeskommune til helseforetak. Hver eneste eiendom og eiendel ble registrert. Formålet med Ot.prp. nr. 56 er å få etablert en åpningsbalanse for foretakene etter denne overtakelsen.

Proposisjonen legger til rette for enklere styring og oppfølging av de enkelte helseforetak, slik at foretakenes resultater kan måles opp mot Stortingets vedtak.

I forbindelse med sykehusreformen sanerte staten 15 milliarder kr i gjeld i fylkeskommunen knyttet til sykehus. Fylkeskommunen betalte årlig 2 milliarder kr i renter og avdrag på denne gjelden. Disse 2 milliardene, sammen med om lag 1 milliard kr i tidligere øremerkede midler til utstyrsplanen og opptrappingsplanen innen psykiatrien, er nå omgjort til frie inntekter i basisbevilgningen til de regionale helseforetakene for å dekke avskrivninger. Dermed står helseforetakene i dag i en vesentlig bedre stilling til å vedlikeholde og gjenskaffe bygg og utstyr enn tidligere. Dette blir bekreftet ved at investeringene i foretakene i inneværende år vil overstige 22 milliarder kr.

Ved verdsettingen av foretakenes kapital ville det være underlig om man ikke tok hensyn til tidligere investeringsnivå og bevilgningsnivå på Stortinget. Verdsettingen som framkommer i proposisjonen, er således det beste estimatet på bruksverdien.

På bakgrunn av dette burde det være rom for effektivisering av anleggsmidlene. I motsetning til det effektiviseringskravet som er satt for å nå driftsmessig balanse, vil effektiviseringskravet for anleggsmidlene bli fordelt over de neste 20–30 årene og synliggjort etter hvert som man gjenanskaffer bygg og utstyr. Det årlige effektiviseringskravet utgjør om lag 0,15 pst. av foretakenes samlede kostnader.

Sammensatte årsresultater som bl.a. framkommer i foretakenes regnskap for 2003, gjør det vanskelig å måle hvordan ressursene er forvaltet i foretakene i løpet av året i forhold til Stortingets krav til økonomisk resultat. Det er helt avgjørende at man får laget ordninger som gjør det mulig å måle foretakenes resultater opp mot politikernes krav. Dersom forslaget om en forskriftshjemmel til helseforetaksloven § 43 i dag ikke blir vedtatt, vil det genereres et underskudd i helseforetakene som følge av måten som verdsettingen er gjort på. Helseforetakene vil framstå med et underskudd som er om lag 2 milliarder kr større enn ved å følge Regjeringens forslag. Dette underskuddet må dekkes inn enten ved effektivisering eller ved å tilføre helseforetakene mer penger.

Kristelig Folkeparti setter pasientbehandling i høysetet og ønsker at de midlene sosialkomiteen bevilger til spesialisthelsetjenesten, skal gå direkte til behandling av pasienter.

Kristelig Folkeparti mener derfor at hvis man ønsker å bruke 2 milliarder kr mer på sykehusene, burde man prioritere pasientbehandling, og da særlig rus og psykiatri, og ikke avskrivning av bygningsmassen.

Jeg tar opp de forslag som regjeringspartiene er med på.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund har tatt opp de forslag hun refererte til.

John I. Alvheim (FrP) [18:12:54] (komiteens leder): Her har Regjeringen en særdeles dårlig sak. Det blir ikke noe bedre med det forsvar for proposisjonen som regjeringspartienes representant Åse Gunhild Woie Duesund nå fremførte fra denne talerstolen.

Det foreliggende forslag fra Regjeringen om endring av helseforetaksloven innebærer faktisk et avvik fra regnskapslovens alminnelige bestemmelser som foretakene i loven er forpliktet på. Dette synes Fremskrittspartiet er ganske oppsiktsvekkende. Konsekvensene for foretakene er, hvis dette forslaget fra Regjeringen skulle bli vedtatt, at det avskrives ca. 2 milliarder kr for lite i foretakene hvert år. Dette kan ikke foretakene leve med i fremtiden.

Fremskrittspartiet har merket seg at nesten samtlige av de aktuelle høringsinstanser til Regjeringens forslag stiller seg negative, naturlig nok, til endring av loven med den begrunnelse at med en slik lovendring og praksis som det legges opp til her, vil ikke det avgitte, årlige regnskap i foretakene være korrekt. Den manglende finansiering av kapitalkostnadene i sykehuset bør fremkomme ved avleggelse av det årlige regnskap. Jeg har merket meg at samtlige helseforetak også går imot det forslaget Regjeringen nå har lagt opp til i proposisjonen.

I Ot.prp. nr. 66 for 2000-2001 uttalte daværende helsedepartement følgende:

«I tillegg til synliggjøring av kapitalkostnader fører regnskapslovens bestemmelser til at det blir større fokus på» ... «inntekter og kostnader».

Det er det motsatte det legges opp til fra Regjeringen nå.

Videre heter det:

«Departementet mener at dette samlet sett gir en god oversikt over styring med foretakenes økonomi og viktige bidrag til en god og effektiv bruk av kapital i foretakene.»

Det er det stikk motsatte som ville skje hvis dette forslaget hadde blitt vedtatt.

Det forslaget som nå foreligger fra departementet, går i stikk motsatt retning uten at det er gitt noen begrunnelse for hvorfor, men begrunnelsen kan vi jo alle tenke oss, nemlig å spare penger. Bortsett fra det å spare staten for penger har dette forslaget ingenting med normal praksis og kompetanse å gjøre. Mange høringsinstanser har uttalt at departementet må komme tilbake til Stortinget med et opplegg for finansiering av kapitalkostnadene i foretakene så raskt som mulig. Fremskrittspartiet mener at det må skje allerede ved fremleggelse av neste års statsbudsjett, altså for 2006. Det er min påstand at departementet så langt har vært *lite* profesjonelle når det gjelder finansiering, både når det gjelder kapital og vanlige driftsutgifter i foretakene, noe som har ført til store problemer for de enkelte foretak og like store problemer for Stortinget, som tross alt skal være ansvarlig for de årlige bevilgninger til helseforetakene.

Det er nå tvingende nødvendig at departementet senest ved fremleggelse av neste års statsbudsjett gjennomgår

konsekvensene for de økonomiske styringsmålene for helseforetakene, slik at foretakene kan drive under forutsigbare styringsmål og i henhold til regnskapsloven, som foretakene er forpliktet på. Dette kan Regjeringen ikke endre i det hele tatt.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:17:31]: Fordi jeg fortsatt har et visst arbeid som lege, har jeg sen innleveringsfrist for selvangivelsen og leverte den for få dager siden. Jeg har prøvd å fantasere litt: Hvis jeg hadde tatt i bruk de metoder som Regjeringen her foreslår, og hadde brukt dem overfor skatteetaten da jeg fylte ut selvangivelsen, så hadde det ikke gått bra. Den selvangivelsen hadde jeg fått i retur.

For hvis man implementerer det Regjeringen her foreslår, og fortsetter på det kreative sporet, skulle man altså kunne tenke seg at i stedet for at det koster 1 mill. kr å skaffe seg en ambulanse, koster det 100 000 kr, og så setter man avskrivningstiden til hundre år. Det betyr jo at helseforetakene ikke lenger har noe underskudd i det hele tatt, men at de har gigantiske overskudd, og at de flommer over av penger. Vi hører jo at forståelsen av dette er så inngrodd at Åse Gunhild Woie Duesund til og med mener at det ikke er spesielt viktig å ivareta bygningsmassen, male sykehusbygningene, ta vare på ambulansene, bytte ut utstyret og sette verdiene til det reelle. Nei, man skal prioritere behandlingen. Og det kan man jo si. Det kan man si, akkurat som man kunne sagt om sin egen bolig, sitt eget hus, at det er ikke spesielt viktig å ta vare på taket når det begynner å komme regn inn. Det viktigste er å bo i huset. Det er ikke så veldig viktig å male fasaden. Det er ikke så veldig viktig heller, å betale bilforsikringen, for så lenge bilen går, så har man jo en bil – tilstanden spiller mindre rolle. Heldigvis er det slik at den norske befolkningen stort sett oppfører seg mer seriøst enn som så. Det som er beklagelig, er at Regjeringen ikke gjør det.

Det er klart at dette var det ikke mulig å vedta. Men det har en konsekvens at det ikke vedtas. For SV vil det være viktig at man har en verdifastsettelse, knyttet til helseforetakene, knyttet til sykehusene, knyttet til bygninger, til anlegg, til utstyr, som er reell. Det betyr jo at vi nødvendigvis må inn med den kapitalen, med det det koster å vedlikeholde det. Det betyr at vi må få reelle tall på bordet som sier noe om hva som må erstattes årlig for at utstyret tas vare på, og at man kan kjøpe nytt utstyr. Det betyr at de 2 milliarder kr som Regjeringen gjennom kreativ bokføring har søkt å skjule at man trenger å komme inn med årlig utover det man bevilger i dag, de må man inn med, hvis vi ikke skal sitte og se på at bygningsmassen forfaller, at utstyret ikke kan fornyes, og at anleggene går tapt.

Det vi ser nå i regi av helseforetakene, er jo hvordan de presses til å begynne å selge arealer for å skaffe seg kapital, med en veldig kortsiktig tenkning om at det er en måte å sikre at ikke underskuddene blir så store. Men det er jo uheldig. Det betyr jo at man taper arealer som kunne ha vært brukt langsiktig til enten utbygging av sykehus, til allmennyttige formål som barnehager, skoler eller andre offentlige formål. Men vi ser altså at det skjer. Vi ser at det skjer ved at man begynner å avvikle Sogn senter for barne-

og ungdomspsykiatri, vi ser at det har vært en diskusjon omkring Dikemark. Vi vil få mange slike diskusjoner. For SV er det viktig at dette behandles på et overordnet nivå, at det er politiske beslutninger som ligger til grunn når man skal gjøre så store endringer. Det har vi da også fremmet forslag om i innstillingen til denne proposisjonen. Dessverre er det bare Senterpartiet som støtter oss i det.

Man må jo forvente, når helseministeren ikke får støtte for denne typen kreativ bokføring, at statsråden også blir tydelig med hensyn til konsekvensene i forhold til ivaretagelsen av utstyret, og hvordan man tenker seg en plan framover for inndekning av de faktiske kostnadene, slik at utstyr, anlegg og bygninger over tid ikke går tapt.

Jeg tar hermed opp forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Olav Gunnar Ballo har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:21:54]: Jeg kan være med og understreke at Regjeringen her har en utrolig dårlig sak. Den var ikke bare dårlig i innhold da den først ble lagt fram, men det er virkelig klanderverdig at Regjeringen ikke har lagt fram noe før om denne saken, som jeg har etterlyst ved flere anledninger. Blant annet i Budsjett-innst. S. nr. 11 for 2004-2005 uttalte Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende:

«Det tjener helsereformen til liten ære at et av hovedelementene i reformen ennå ikke er skikkelig på plass. En fullstendig verdifastsettelse, og dermed status for foretakene, var en forutsetning for den nye driftsmodellen.»

Åpningsbalansen har aldri kommet på plass, til tross for at det ble foretatt vareopptelling etter 1. januar 2002, da staten overtok helseforetakene fra fylkeskommunene.

Det har heller ikke vært skikkelige avskrivningsregler. Det var liksom noe av juvelen i kronen – for å omskrive litt – dette skatteopplegget som man hadde til diskusjon for noen år siden, dette at man skulle ha en skikkelig regnskapsføring, og at helseforetakene skulle vurderes på samme måte som all annen økonomisk virksomhet, og som en ordinær bedrift. Argumentet til daværende helseminister Tore Tønne, og til støttepartiene, Fremskrittspartiet og Høyre, var at man skulle ha bedriftsøkonomiske vurderinger og spilleregler for helseforetakene.

Dette har spilt fallitt. Og det blir enda verre nå med det som Regjeringen har lagt fram, og med regjeringspartienes argumentasjon i dag: Vi må bruke økte ressurser til pasientbehandling og ikke til verdiavskrivning. Det høres meget bra ut, men det er å jukse for omverdenen – og jeg tror jammen at de med dette også prøver å jukse for seg selv. Det akkumulerte underskuddet vil man på et eller annet tidspunkt måtte ta igjen, og da vil det være meget kritisk for helseforetakene – og dermed for det apparatet som skal betjene folk når det gjelder helsebehandling. 2 milliarder kr årlig prøver vi å jukse unna med denne regnskapsførselen – det er nærmest en triksekultur. Og når man sier at man heller vil bruke dette på pasientbehand-

ling, blir det helt galt. For uansett hvordan man snur og vender på det, mangler man dette til driften av helseforetakene. På ti år vil beløpet være 20 milliarder kr.

Retorikken fra regjeringspartiene i dag blir lik den som vi har hørt før i denne salen fra samtlige andre partier unnatt Senterpartiet: Å prøve å slette gjeld vil ikke hjelpe helseforetakene noe. Visst vil det hjelpe helseforetakene! Det vil sette helseforetakene i mye bedre stand til å drive helsebehandling – det man skal drive med. Jeg synes fortsatt at regjeringspartiene her argumenterer omtrent som Erasmus Montanus, gjennom Holbergs penn: Mor Nille kan ikke flyve. En sten kan ikke flyve. Ergo er mor Nille en sten. Det blir liksom helt håpløst.

Det verste ved dette er at det truer strukturen i Helse-Norge. En av grunnpilarene i helsereformen var at man skulle ivareta de verdier som var skapt i norsk helsevesen. Det var vi faktisk enige om alle sammen. Med avskrivningsreglene og med den regnskapstriksingen som man her prøver å legge opp til, vil man på en meget dramatisk måte undergrave og svekke de verdiene som er skapt i norsk helsevesen, på kort tid.

Heldigvis var en samlet opposisjon så klar denne gangen at man sendte hele lovproposisjonen tilbake. Jeg håper at Regjeringen kommer raskt tilbake med et skikkelig, troverdig og tjenlig opplegg. Dette opplegget må være på plass allerede til behandlingen av budsjettet for 2006. Da må vi være villige til å legge inn de ressurser som kreves for at vi skal ha en god og trygg helsepolitikk i dette landet – med lokalsykehus og spesialistsykehus som kan gi folk den helsebehandling som de fortjener – og ikke drive med et spill som egentlig undergraver folks trygghet når det gjelder helsetjenestene.

De svakeste leddene er selvsagt de ytterste områdene, dvs. lokalsykehusene. For å få midler til de større sentrale institusjonene lar man det gå ut over akuttberedskapen utover i landet, noe som er meget betenkelig. Det skal også selges unna eiendom, noe vi har sett eksempler på ved Gaustad, ved Dikemark og ved Rikshospitalet – før Rikshospitalet egentlig kom i gang. Dette er en meget dårlig og lite framtidrettet helsepolitikk.

Jeg vil i den sammenheng vise til det forslaget som Senterpartiet er sammen med SV om.

Presidenten: Det forslaget er tatt opp tidligere.

Statsråd Ansgar Gabrielsen [18:27:23]: Jeg skjønner at det har vært en viss liberalisering av språkbruken, av hva som passerer som parlamentarisk ordbruk, men det får vi ta etter hvert.

Forslaget Regjeringen har lagt fram i Ot.prp. nr. 56, gjelder endringer i helseforetaksloven, som gir Kongen hjemmel til å fastsette en forskrift om regnskapsføring av anleggsmidler som foretakene overtar eiendomsretten til. I proposisjonen er det redegjort for hovedlinjene i en slik forskrift. Det burde ikke fortjene karakteristikken «juks».

Dette forslaget er en oppfølging av en rekke stortingsdokumenter. Hensikten har vært å få etablert en endelig åpningsbalanse for de regionale helseforetakene og helseforetakene. Forslaget innebærer et opplegg for enklere

styring og oppfølging av helseforetakene. Dette sikres ved at foretakenes årsregnskap skal kunne brukes til resultatmåling, i samsvar med de premisser som ligger til grunn for Stortingets årlige budsjettvedtak. Forslaget innebærer videre krav om effektivisering av innsatsfaktoren realkapital i helseforetakene over en tidshorisont på 20–30 år.

Bakgrunnen for å fremme lovforslaget er i hovedsak to forhold. For det første er det Regjeringens vurdering at verdsettingen av foretakenes kapital må baseres på det bevilgningsnivå som er gitt av Stortinget, i tillegg til tekniske vurderinger og gjenanskaffelsesverdien. Dette bevilgningsnivået gjenspeiler det som til nå har vært brukt, og har vært nok til å produsere spesialisthelsetjeneste i tilstrekkelig omfang. En verdsetting der også dette elementet inngår, gir etter min vurdering det beste estimat for en riktig bruksverdi av foretakenes kapital

For det andre er det så vidt jeg vet ikke Stortingets intensjon at den omleggingen som ble gjort til nytt regnskapsprinsipp, i seg selv skulle føre til økte overføringer fra staten. Helseforetakene er i en vesentlig bedre økonomisk stilling når det gjelder å vedlikeholde og gjenanskaffe bygg og utstyr, enn det fylkeskommunene var. I forbindelse med sykehusreformen sanerte staten 15 milliarder kr av gjelden til fylkeskommunene knyttet til sykehus. Fylkeskommunene betalte årlig om lag 2 milliarder kr i renter og avdrag på den gjelden. Disse 2 milliarder kr, sammen med om lag 1 milliard kr i tidligere øremerkede midler til utstyrsplanene og Opptappingsplanen for psykisk helse, er nå altså omgjort til frie inntekter i basisbevilgningen til de regionale helseforetakene, for å dekke avskrivninger.

Ser man på hva som faktisk skjer i foretakene, vil man også merke at det ikke akkurat er stillstand når det gjelder investeringer. Realiteten er tvert imot en rekordhøy investeringsaktivitet. Ved utgangen av dette året er det brukt 22 milliarder kr til dette formålet bare etter innføringen av sykehusreformen. Det er verdt å merke seg at sektoren bl.a. gjennomfører norgeshistoriens to største innlandsprosjekter.

Regjeringen har på ingen måte underkommunisert. At lovforslaget har møtt motbør, fremgår veldig eksplisitt av proposisjonen. Blant annet er forholdet til regnskapsloven diskutert. Regjeringen har imidlertid vurdert det slik at det innen denne sektoren er viktig at pengene bidrar til bedret pasientbehandling. Dette må veie tyngre enn å sikre en anvendelse av regnskapsloven på helseforetakene som innebærer at vi må bruke om lag 2 milliarder kr mer i året på avskrivninger for å gjenanskaffe bygg, stein for stein.

Det ble innført et nytt regnskapsprinsipp for helseforetakene for at man skulle få bedre oversikt over alle kostnadene i spesialisthelsetjenesten, også de årlige kostnadene vi har knyttet til bruk av kapital. Denne målsettingen endres ikke, selv om foretakenes anleggsmidler verdsettes etter særbestemmelser fastsatt i forskrift. Foretakene skal fortsatt føre et resultatorientert regnskap i samsvar med regnskapsloven. Forskriftsutkastets virkemåte er dessuten begrenset og gjelder ikke for anleggsmidler som er anskaffet etter 1. januar 2002. Forslaget ivaretar både beho-

vet for å hensynta kapitalkostnader og behovet for å ha god styring og oppfølging av foretakene.

Jeg registrerer også at flertallet i sosialkomiteen mener at forslaget vil kamuflere et økende etterslep av vedlikehold og nyanskaffelser i sykehussektoren. Det er her viktig å peke på at den faktiske situasjonen til helseforetakene ikke endres av hva Stortinget bestemmer i denne saken. Behovet for reinvesteringer er ikke påvirket av hvilke regnskapsregler som gjelder. Men mulighetene for å kunne reinvestere er selvsagt avhengig av hvilken økonomisk bæreevne helseforetakene har. Jeg håper at det kan være enighet om at uansett hvilken teknikk en bruker når en avlegger regnskapene, er det bare to måter å dekke de økte avskrivninger på. Enten må helseforetakene pålegges å effektivisere, eller det må bevilges mer midler – eller en kombinasjon av disse to.

Det er tre alternativer til Regjeringens forslag i odelstingsproposisjonen, enten la helseforetakene fremstå med store underskudd de neste 20–30 år, noe som vil gjøre det meget vanskelig å styre helseforetakene mot klare og entydige resultatmål, eller la de økte avskrivningskostnadene inngå i effektiviseringskravet til helseforetakene, med de konsekvenser det har for tjenestetilbudet som det altså vil kunne innebære, eller – til slutt – øke de årlige bevilgningene til helseforetakene, slik at de kan gjenanskaffe alt de overtok fra fylkeskommunene, stein for stein, uten at det genereres underskudd på drift. Det siste alternativet vil imidlertid medføre at vi må bruke opp mot 2 milliarder kr mer til sykehus for å dekke avskrivninger av en ikke optimal bygningsmasse. Det vil være en feil prioritering etter mitt skjønn. Jeg er opptatt av at pengene i størst mulig grad skal brukes på helse, og at de skal gå direkte til behandling av den enkelte pasient. Dersom man setter foretakene i stand til å gjenanskaffe all bygningsmassen, vil man underkjenne det effektiviseringspotensialet som faktisk ligger på kapitalsiden i denne sektoren. Sykehusreformen og det samlede statlige eierskapet gir nye muligheter for bedre koordinering av investeringer og kapitalbehov i sykehusene.

Jeg har for øvrig merket meg at det i innstillingen er en enstemmig komite – selv om det er to merknader – som peker på muligheten for effektivisering.

Gjennom flere tiår har fylkeskommunen bygd opp en sykehusstruktur som ikke nødvendigvis er rasjonell eller optimal i dagens situasjon. Mitt inntrykk er at de 19 fylkeskommunene laget et tilbud for sine egne innbyggere, og at de i liten grad var koordinert seg imellom. Det gleder meg også at flertallet i komiteen ser ut til å mene at de samme helseforetakene – disse fem – har et potensial for å effektivisere anvendelsen både av bygninger og av utstyr, men jeg beklager at dette resonnetet ikke finnes igjen når det samme flertall foreslår å avvise lovforslaget.

Dersom odelstingsproposisjonen avvises – og det kan jo alt tyde på – vil regnskapene for 2004 avlegges som i 2003. Det vil da ikke være mulig å holde regnskapsmessig resultat direkte opp mot Stortingets balansekrav. Forslaget i odelstingsproposisjonen legger opp til et styringssystem som både er praktisk gjennomførbart og innlemmer kapitalbruk som en viktig innsatsfaktor i spesialisthelse-

tjenesten. Dersom ikke odelstingsproposisjonen bifalles, må altså helseforetakene pålegges ytterligere effektiviseringskrav, eller det må bevilges mer penger til avskrivninger. Hvis dette ikke skjer, vil altså foretakene i fremtiden fremstå med store årlige underskudd.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A) [18:36:19]: Det var ikke meningen å sprengre grensen for hva som er tilbørlig språkbruk, men jeg kom fra en debatt om doping for noen få timer siden. Det var nærliggende å dra en sammenligning med resultater som ofte er påvirket av uheldige tiltak for å oppnå dem.

Jeg merket meg at statsråden nå understreket at grunnlaget for bevilgninger i fremtiden skulle speile det grunnlaget en har bevilget penger på før. Men jeg regner med at det er slik for statsråden som det er for oss i sosialkomiteen, at vi ser svære udekte behov, behov som tydeligvis ikke har vært dekt tilstrekkelig tidligere. Det får meg til å dra den konklusjon at det neppe kan være det riktige nivået vi er på nå. Vil ikke statsråden forholde seg til at vi må ha tidsmessige sykehus og tidsmessig utstyr i fremtiden?

Statsråd Ansgar Gabrielsen [18:37:43]: Jeg er veldig glad for at vi kan gjennomføre denne debatten helt uten dop, som representanten var inne på.

Spørsmålet var om ikke undertegnede så udekkede behov, om jeg ikke så omstillingsbehov, om jeg ikke ønsket meg tidsmessige sykehus. Jeg tror jeg har akkurat de samme ønskene om – det er kanskje drøyt å kalle det for lengselen – at det skal være en realitet.

Men jeg kan ikke med min beste vilje forstå at dette regnskapsgrepet hvor vi sørger for at vi har 2 milliarder kr mer til avskrivninger, og tilfører 2 milliarder – 2 pluss og 2 minus – ikke vil resultere i nøyaktig de samme omstillingsutfordringene i norsk helsevesen. Det går utmerket godt an å beholde nøyaktig det systemet vi her har foreslått, og allikevel bevilge 1 milliard, 2 milliarder eller hva man måtte ville, for å få akkurat disse tidsmessige sykehus.

Jeg har også merket meg at det i revidert nasjonalbudsjett ikke er noen partier som har foreslått bevilgninger som rettferdiggjør holdningene man har til denne odelstingsproposisjonen.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:39:17]: Det har seg slik at denne saken behandler vi nå. Jeg antar at på en del andre kontorer og i en del andre korridorer diskuteres den andre saken som helse- og omsorgsministeren var inne på. Vi får se hvor det bærer hen. Men det vi må forholde oss til, er at Stortinget fatter et vedtak i dag. Det går ikke i Regjeringens retning, det er helt åpenbart.

Statsråden har selv skissert opptil flere løsninger her i sted – hva som må til, hvorvidt man må ha ytterligere effektiviseringer, eller om man må øke bevilgningene. Vi har også den saken som har vært diskutert tidligere, som

går på balansekrav og en del slike ting for å komme ut av det som nå er i ferd med å skje.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvordan tenker statsråden å komme tilbake hit med den vurderingen, og hva vil statsrådets anbefaling være når det gjelder å sørge for at sykehusene får den finansiering som skal til – også når det gjelder muligheten til å kunne reinvestere etter regnskapsprinsippet og de avskrivninger som det legges opp til der?

Statsråd Ansgar Gabrielsen [18:40:38]: Jeg hadde for så vidt ikke bare revidert nasjonalbudsjett for 2005 i tankene. Jeg ser på alle de budsjettbehandlingene som har vært siden 2002, og da må man nesten årlig summere alle partienes enkeltforslag på dette området for å komme opp i et slikt beløp som disse meravskrivningene ville tilsi.

Men jeg registrerer at komiteens flertall, som altså er alle partiene unntatt regjeringspartiene, sier:

«Flertallet finner det naturlig å anta at helseforetakene har et potensial for å effektivisere både anvendelsen av bygninger og utstyr og selve driften i årene fremover.»

Det som ligger i vårt forslag, representerer i realiteten 0,15 pst. Jeg har skissert hvilke alternativer som finnes, teoretisk sett, for dette. Jeg har gitt beskjed om at foretakene må være forberedt på at Stortinget vedtar det som er sosialkomiteens innstilling, og at regnskapsavgivelsen for 2004 må følge det som man gjorde i 2003.

Så vil det være naturlig å komme tilbake til Stortinget på egnet måte med hvordan dette skal løses fremover. Den første ordinære anledning til det er vel i St.prp. nr. 1 til høsten.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:42:11]: Jeg får håpe det ikke er ordet «vedlikehold» som plutselig er blitt uparlamentarisk språkbruk.

Konsekvensen av dette vedtaket er at man må få i stand en reell oversikt over de verdiene som de ulike helseforetakene besitter, og hva det faktisk koster å ta vare på dem. Da må man også ha en oversikt med hensyn til at hvis det er slik at man besitter bygningsmasse som det er uhenksmessig å sitte på, må det være rimelig å kartlegge dette, for så å ta politiske beslutninger med hensyn til endringer.

Finner statsråden det hensiktsmessig at de ulike helseforetakene på egen kjøøl tar beslutninger slik man nå ser med Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri, at man avviker i forhold til store, verdifulle arealer, flytter på det, kanskje taper det som kunne ha skapt grunnlaget for fornuftig drift i framtiden, uten at man politisk skal ha oversikt over planene og på den måten vektlegge hva som er fornuftig å selge, og hva som ikke er fornuftig å selge?

Statsråd Ansgar Gabrielsen [18:43:24]: Jeg er veldig enig i det representanten Ballo sa innledningsvis, knyttet til det å få oversikt over hvorvidt det er slik at de balanseførte verdiene er i overensstemmelse med det som er de virkelige verdiene. Dette med virkelige verdier kan være så mangt.

Vi ser nå at en del av foretakene begynner å ta en slik gjennomgang. Det er betydelige forskjeller i hva som er balanseført, og hva som er realistiske verdier. Noen har allerede fått revisors godkjenning, faktisk denne våren, til å gjøre slike nedskrivninger.

Det viser seg at en bygning som er oppført med 65 mill. kr, som jeg har sett, er så full av heftelser i avtalen med kommunen at den i realiteten er verdt nærmere 0 enn 65 mill. kr.

Men denne reformen er slik at det er opp til styret i det enkelte foretak og det enkelte RHF å forvalte sin eidsportefølje, både hva gjelder å bygge nye bygg – der går det en grense på 500 mill. kr før det skal til departementet – og hva gjelder salg. Det er ikke slik at det er overordnede politiske vurderinger knyttet til enkeltavhendinger. Stortinget har bestemt at det skal ligge på det regionale helseforetaksnivå og/eller helseforetaksnivå.

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:44:56]: Helseministeren sa at det var vanskelig å styre helseforetakene hvis man ikke hadde oversikt. Det er jeg enig i. Men er da helseministeren også enig i at på grunn av at Regjeringen ikke har vært med på å få dette på plass før, har Regjeringen vært med på å svekke helseforetakenes driftsgrunnlag og muligheter til å få en skikkelig styring? Det har altså gått flere år før helseforetaksreformen har begynt å fungere, og man har ennå ikke fått på plass noen ting, først fordi det har vært sendrektighet i Regjeringen, og så fordi Regjeringen har lagt fram et totalt ubrukelig system.

Det andre gjelder investeringer. Helseministeren sa at det ikke var «stillstand» i investeringene, men at det var brukt ca. 22 milliarder kr. Ja vel! Sommeren 2003 ble det fastslått at man hadde et investeringsbehov på helseforetaksområdet som i hvert fall ville være på 50 milliarder kr. Nå vil jeg gjerne høre om helseministeren har oversikt over dette, som eier og øverste myndighet for helseforetakene. Hva er investeringsbehovet pr. 1. juni 2005 for helseforetakene?

Statsråd Ansgar Gabrielsen [18:46:12]: Selvfølgelig er det slik at det er behov for oversikt. Men det er jo ikke slik at den oversikten endres avhengig av hvilket prinsipp man har for regnskapsavslutning. Det er jo ikke slik at hvis man baserer seg på det ene prinsippet, så har man oversikt, og hvis man baserer seg på det andre, så damper all den oversikten man måtte ha, vekk.

Så var spørsmålet om dette svekket grunnlaget for styring. Svaret er nei! Det har ingen innvirkning på evnen til styring i de regionale helseforetakene.

Så var det spørsmål om vi har oversikt over alle investeringsbehov. Der tror jeg vi må skille mellom ønsker og behov. Ønskene er formidable. Summen av alle lokale, gode ideer kommer opp i betydelige milliardbeløp. Vi har jo et system som er slik at det bare er beløp over 500 mill. kr som kommer til behandling i departementet. Vi har selvfølgelig til enhver tid oversikt over situasjonen, så hvis representanten Gløtvold ønsker det eksakte tallet pr. 1. juni 2005, er selvfølgelig også det tilgjengelig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bent Høie (H) [18:47:45]: De to alternativer som foreligger til votering i dag, innebærer begge at regnskapslovens mekanismer skal tas i bruk. Forskjellen på det som regjeringspartiene står for, og det som opposisjonen står for, er at en med opposisjonens forslag, hvis en skal kunne ta regnskapslovens mekanismer i bruk, er nødt til å tilleggsbevilge opptil 2 milliarder kr til avskrivninger. Men det er en ikke nødt til hvis en skal ta de samme mekanismene i bruk med regjeringspartienes forslag. Derfor er ikke dette en sak som innebærer noe hokuspokus, som en nesten kan få inntrykk av her, at bare Stortinget lar være å vedta regjeringspartienes lovforslag, er det plutselig 2 milliarder kr mer til helseforetakene. Så er selvsagt ikke tilfellet. Dette er en sak som i tilfelle dreier seg om en prioritering.

Jeg registrerer at hvis opposisjonen mener at regnskapslovens mekanismer skal fungere, vil en òg være nødt til å prioritere 2 milliarder kr til dette formålet. Jeg vil minne om den debatten som vi nylig hadde om psykiatri i denne salen. Representanten Ballo var da i harnisk over Arbeiderpartiet, men representanten Ballo er altså i dag med på, hvis han skal følge det han sier, at en bruker 2 milliarder kr til avskrivning på bygg, murstein for murstein, istedenfor å bruke disse midlene til f.eks. opptrappingsplan innenfor psykiatrien. Vi må ikke tro at Stortinget gjennom regelvedtak kan forholde seg nøytralt i forhold til prioriteringsspørsmål. Dette er en prioriteringssak, og her prioriterer en altså dette.

Jeg er òg overrasket over Senterpartiets rørende omtanke for helsereformen, som de selv var imot. Jeg vil minne om det systemet som fungerte før, da fylkeskommunene hadde 15 milliarder kr i gjeld og betalte 2 milliarder kr årlig i renter og avdrag på gjeld, som så ble slettet i forbindelse med reformen.

Sykehusene er i dag i betydelig bedre stand til å ivareta sin bygningsmasse enn det de var under Senterpartiets modell, fordi hovedproblemet er at opposisjonens forslag bygger på en tese om at bygningsmassen i dag, som er planlagt utbygd gjennom 19 fylkeskommuner, har en optimal struktur. Det har den selvsagt ikke. Her er det et betydelig potensial i forhold til effektivisering. Det foretas i dag rekordinvesteringer i helsesektoren. Det foretas årlig 6–7 milliarder kr i investeringer som ivaretar den bygnings- og utstyrsmassen vi har. Det vil selvsagt alltid være behov for mer, men det vil være et spørsmål om prioritering i denne salen, ikke et spørsmål om et hokuspokus i forhold til regelverket.

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:50:54]: Først en liten visitt til representanten Bent Høie, der han bruker uttrykket «Senterpartiets rørende omtanke» for helseforetakene. Jeg mener faktisk at vi har hatt omtanke for helseforetakene, og vedkjenner meg det. Hvorvidt den er «rørende», får hr. Høie vurdere. Men det som er helt klart, er at det

hele tiden har vært for liten erkjennelse eller oversikt fra statens side når det gjelder behovet for økonomi på sykehussektoren. Derfor var det også dårlige tider da fylkeskommunene hadde det, og staten skulle finansiere driften. Takket være at fylkeskommunene prøvde å saldere dette ved å finne andre midler, gikk det på en måte den gangen. Men nå er en kun avhengig av statens bevilgninger, og da går det galt.

Helseministeren sa at en var avhengig av oversikt. Ja, man er det. Men kan ikke helseministeren da innrømme at når man ikke engang har en åpningsbalanse, mangler man den oversikten som er grunnleggende for å drive etter regnskapslovens prinsipper, og for å kunne se hva som er behovene?

Og så til investeringsnivået, at det er forskjell på ønsker og behov. Ja, jeg ser også at ønskene er formidable. Men da er det kanskje eier og øverste myndighet som har til oppgave å skille mellom ønsker og behov. Da må eier og øverst ansvarlig basere sin oversikt på det han mener er behovet, og så får han komme tilbake til Stortinget med det, og så får vi ta en runde på det. Jeg spurte ikke om tallene i morgen, men jeg spurte bevisst om tallene fra i går med hensyn til hva som er investeringsbehovet. Det skulle derfor være mulig å få fram det.

Og så til at ingen partier har bevilget penger i tråd med det som er behovene. Hvis helseministeren hadde tatt seg det bryet å se på hva Senterpartiet har prøvd å bevilge – og fått ganske mange sleivspark for – tror jeg faktisk han ville sett at vi har fulgt opp det. Vi foreslo bl.a. en gjeldsletting på inntil 3 mill. kr ved årsskiftet 2003/2004. Etter Regjeringens egne tall ville det bety at det var et etterslep og en gjeldsproblematikk på det tidspunktet på ca. 3 milliarder kr. Vi har også foreslått høyere driftsrammer til helseforetakene i statsbudsjettene. Fordi vi ikke har nådd fram der, har vi også foreslått mer penger til helseforetakene i forbindelse med nysalderingen, både nå sist i desember 2004 og i desember 2003 – så jeg tror faktisk vi har prøvd å følge opp dette.

Vi var imot helsereformen og helseforetaksetableringen, men når den først kom, har vi prøvd å legge forholdene til rette slik at man skulle kunne drive dette på en forsvarlig og tilfredsstillende måte til beste for de av landets innbyggere som har behov for helsetjenester og behandling.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:53:56]: Jeg mener at Bent Høie har helt rett i sitt resonnement. Når flertallet vedtar å ikke støtte Regjeringen, har flertallet også en forpliktelse til å sikre midler for ivaretakelsen – altså til bygninger, anlegg og utstyr.

Så kan man diskutere dette med utgangspunkt i tallet 2 milliarder kr, for det skulle man jo ha dekket inn på inneværende års budsjett eller før. Det ville vært helt naturlig å ta midler i forbindelse med revidert. Men helseministeren har helt sikkert rett i at det ikke er snakk om at man «stein for stein» – det var det begrepet han brukte – nødvendigvis skal erstatte absolutt alt. Det må være fornuftig med en totalgjennomgang av alt helseforetakene har av anlegg, utstyr og bygninger, for å finne ut hvilket nivå det

er forsvarlig å ha i fremtiden. Hvordan skal man utvikle helseforetakene videre?

Men SV er grunnleggende uenig med regjeringspartiene når de sier at dette er opp til helseforetakene, og at det ikke er en politisk oppgave. Det må være en politisk oppgave å si noe om strukturen man skal ha i Helse-Norge, hva man skal satse på, hvor det skal bygges ut videre, og i det hele tatt hvilken kapital man dermed trenger.

Jeg mener at resonnementet til Bernt Høie er riktig. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett er vi nødt til å legge inn mer midler til helseforetakene enn det Regjeringen har foreslått, for å ivareta anlegg, utstyr og bygninger. Å få til 2 milliarder kr i revidert er jo ikke realistisk, men at man bør ha en betydelig sum, hvor en god del av den summen nettopp skal gå til det formålet, er riktig. Dette er en forpliktelse som opposisjonen har, så jeg håper jo at man sammen med Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet kan finne fram til en bevilgning til det formålet, nettopp som en konsekvens av det vedtaket vi fatter.

Asmund Kristoffersen (A) [18:56:16]: Det blir bare en merknad – kort kanskje!

Dagens rekordinvesteringer ville neppe ha sett dagens lys hvis vi hadde fulgt det investeringsregimet som regjeringspartiene nå legger opp til. Det er jo faktisk slik at de store investeringene vi nå har på St. Olav i Trondheim, det som kommer på Ahus, og det som skjer på Rikshospitalet, ville det ikke være mulig å få til uten direkte bevilgninger. Vi har ikke et system som i fremtiden vil fange opp de store investeringene fullt ut.

Så vil jeg gi statsråden, og også Bent Høie, rett i at det er klart en nøye skal vurdere bruken av den bygningsmassen en har, og behovet for å beholde den en har. Vi skal ikke nulle ut dette resonnementet her i Stortinget i dag, for det er viktig – det vil jeg gi statsråden støtte i. Men fare-signalet ved det opplegget som det er lagt opp til fra Regjeringen nå, er at vi havner på et nivå der vi ikke kan ivareta nødvendige investeringer og vedlikehold. Det må ikke bli slik, som representanten Ballo beskrev at det var fare for, at en selger unna bygningsmasse for å skaffe seg penger for å kunne ivareta drift og det som måtte være av framtidige investeringer, hvis dette er bygningsmasse en har behov for for å nå målene i den pasientbehandlingen en er satt til å ha ansvaret for.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:58:29]: Det er helt åpenbart at det vedtaket som det ligger an til at vi fatter i dag, vil ha konsekvenser for foretakene og den økonomiske biten i fremtiden. Det er også derfor undertegnede nå i replikkordskiftet med statsråden stilte nettopp dette spørsmålet: Når kan vi få en sak som omhandler disse tingene, og ta stilling til den?

Det ene, som statsråden var inne på, går på det effektiviseringsmessige. Det andre går selvfølgelig på det som har med det tilskuddsmessige å gjøre, altså direkte tilskudd, eller på de normale overføringene man har.

Statsråden var selv inne på at den første muligheten vi har til å gå inn på denne biten, kanskje er i forbindelse med St.prp. nr. 1, eventuelt i omgrupperingsproposisjone-

ne som kommer til høsten. Altså: Når det gjelder hva som er den best egnede måten å gripe fatt i dette på, må Stortinget stå bak en invitasjon til statsråden om å komme tilbake for nettopp å se på dette. Vi har åpenbart et ansvar når vi nå fatter dette vedtaket. Men det er jo en ønsket konsekvens, for sykehusene trenger utstyr også i fremtiden. Hvorvidt det er riktig eller ikke det man sier om det som har med mengde, areal og bygningsmasse å gjøre, det vet ikke vi, men det er et stort steg derfra til at vi med et pennestrøk endrer regnskapsprinsippet, måten man skal føre regnskap på i foretakene, slik at man mister muligheten til å kunne budsjettere og føre regnskap på en måte som gjør at man har en realistisk mulighet til å kunne fullfinansiere og restaurere de byggene som eventuelt måtte forfalle.

Vi må bare se det i øynene alle sammen at mange sykehus i dag ikke ser ut i det hele tatt. Ta f.eks. Molde sjukehus i Møre og Romsdal Her har vi et enormt investeringsbehov bare for å holde det ved like inntil man kan bygge et nytt. Slike prinsipper vil i fremtiden gi automatisk utslag i de beslutningene som man er nødt til å fatte i de enkelte foretakene.

Som sagt, Stortinget har et ansvar. Stortinget må ta innover seg det ansvaret, og det gjør vi. Vi tar faktisk hensyn både til det framtidige helsevesenet og til sykehusene, men samtidig må vi også være med på å fullfinansiere dette på en slik måte at det ikke går ut over pasientbehandlingen. Det må være tindrende klart: Dette må finansieres på en slik måte at det ikke går ut over pasientbehandlingen.

Heidi Grande Røys hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Ola D. Gløtvold har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ola D. Gløtvold (Sp) [19:01:36]: Jeg håper at helseministeren kommer med et svar til meg når det gjelder dette med om ikke engang åpningsbalansen er nødvendig for å ha en oversikt. Det skal bli spennende å se hva Riksrevisjonen mener om en del av disse tingene i tidens fylde.

Jeg mener at Regjeringen nå tilslører og tildekker realitetene, både når det gjelder sykehusenes og spesialisthelsetjenestens driftsgrunnlag, og mulighetene for å møte de utfordringene framtidig helsebehandling vil kreve økonomisk og på annen måte.

Nå får vi imidlertid, og det er gledelig, en omtanke her, og folk tar ansvaret innover seg: Vi må kanskje bevilge mer penger til helsesektoren! Det har jeg og Senterpartiet sagt lenge. Vi har ikke kastet penger etter helseforetakene, som jeg av og til har blitt beskyldt for. Vi har prøvd å legge inn ressurser og rammer som det skal være mulig å drive etter. Hvis vi skal ha en oppegående spesialisthelsetjeneste, gode sykehus og tilstrekkelig akuttmedisinsk beredskap, må det være tilstrekkelig økonomi, og det må være forutsigbar økonomi. Den forutsigbare økonomien blir ikke der hvis vi skal gjøre slik som Regjeringen foreslår.

Statsråd Ansgar Gabrielsen [19:02:55]: Representanten Kristoffersen listet opp en del av disse store prosjektene og sa at de ikke ville sett dagens lys om vi hadde hatt Regjeringens forslag til regnskapsavslutning. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå på hvilken måte disse tingene skulle henge sammen, at regnskapsavslutningen skulle ha hatt betydning. Det som har betydning, er hvilke økonomiske ressurser man har tilgjengelig når man skal finansiere. Det er som i en privat bedrift, det er inntektsstrømmen som avgjør og ikke avskrivningen. Avskrivningen påvirker bare regnskapsresultatet, og ikke hva som til syvende og sist er inntektene. I et helseforetak, hvor vi ikke har skatt, er dette etter mitt skjønn helt uten betydning.

Når det gjelder en del av innleggene, er de etter mitt skjønn preget av at man blander ting sammen. Det er den finansielle ressursen det regionale helseforetaket har, som avgjør evnen til å investere. Det er ikke avskrivningen som avgjør det. Det er nå slik også i sykehusvesenet at man ikke kan bruke en krone mer enn én gang. Hvis man har tenkt å bruke den på avskrivning, kan man ikke også bruke den til å øke driften, for å skaffe helsetilbud. Man kan bare bruke den til en av tingene. Hvis man skal bruke 2 milliarder kr mer på avskrivning, må man altså sette av 2 milliarder kr til avskrivning. Da kan man ikke også bruke dem på å øke driften. Det betyr rett og slett at driftsutfordringen, utfordringen til omstilling på drift, blir nøyaktig den samme om vi i utgangspunktet tilfører 2 milliarder kr til økte avskrivninger. Det er først og fremst den finansielle ressursen vi stiller til disposisjon, som avgjør dette.

Jeg vil gjenta hva jeg synes, og som jeg forstår at en del av representantene i flertallet i realiteten sier, nemlig at hvis man mener at regnskapslovens prinsipp fullt ut skal gjelde i forbindelse med regnskapsavslutning, som i private selskap, vil det også være høyst naturlig at man foreslår å bevilge det beløpet som skal til for å oppfylle en slik regel. Det er absolutt ett av de tilgjengelige alternativene, men det krever altså 2 milliarder kr til noe som ikke vil kunne øke driften, og som ikke vil endre den omstillingsutfordringen vi har, og at Stortinget har pålagt meg å sørge for at dets balansekrav blir en realitet ved utgangen av 2005 i fire av foretakene, og ved utgangen av 2006 i Helse Sør.

Presidenten: Olav Gunnar Ballo har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Olav Gunnar Ballo (SV) [19:06:02]: Det denne saken har avdekket, er at helseforetakene ikke har hatt de nødvendige midler for å ivareta bygninger, utstyr og nyanskaffelser. Disse midlene har de nødvendigvis måttet hentet fra driften, og derfor blir den framstillingen som statsråden gir, ikke riktig. I det øyeblikk man setter av midler som gjør at man har mulighet for nyanskaffelser, ivaretagelse av bygninger og av utstyr, frigjør det jo midler. Det betyr at disse driftsmidlene ikke må brukes på dette, som til nå, eller at man i verste fall må begynne å selge unna arealer man kunne ha nyttiggjort seg på sikt.

Deler av den utviklingen man ser nå, kan minne litt om Stalins gamle femårsplaner, der man begynte å slakte ned buskapen for å opprettholde kjøttproduksjonen. Problemet med den måten å håndtere det på er at det etter fem år ikke er mer kjøtt å skaffe til veie, for det eksisterer ikke bufe lenger. Derfor er vi selvfølgelig nødt til å ivareta dette hvis vi skal ha en forsvarlig drift. Disse to tingene henger sammen. Det unnlater statsråden å si noe om. Drift henger sammen med utstyrsanskaffelser hvis en må bruke driftsmidler på å skaffe seg utstyr.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 720)

S a k n r . 3

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i helseregisterloven (Innst. O. nr. 83 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 65 (2004-2005))

Olav Gunnar Ballo (SV) [19:07:50] (ordfører for saken): Jeg håper at vi nå er på tur inn i et smulere farvann.

I 2001 vedtok Stortinget en ny lov om helseregistre. Jeg hadde gleden av å være saksordfører, og da vi behandlet den i Stortinget – det var også et enstemmig vedtak – ble loven ganske annerledes enn det to forskjellige regjeringer hadde foreslått. Det innebar mye arbeid i en sak som jeg mener var viktig i forhold til personvernet, men som media hadde liten oppmerksomhet på.

I den foreliggende lovproposisjon følger Regjeringen opp loven i den ånd som Stortinget i sin tid vedtok den, og det synes jeg at Regjeringen skal ha kompliment for.

Jeg er glad for at det også ved en mindre endring av loven nå er en samlet sosialkomite som står bak innstillingen.

Helseregisterloven skal sikre at helseopplysninger som samles i et register, anonymiseres på en slik måte at den opplysningene angår, ikke trenger å frykte at sterkt sensitive personopplysninger kommer på avveie.

Samtidig skal opplysningene i registeret kunne være tilgjengelige slik at et hendelsesforløp for en person kan følges over tid, uten at personen identifiseres av den som benytter seg av de aktuelle helseopplysningene. Dette kalles en pseudonymisering av personopplysningene.

Pseudonymiseringen skal være irreversibel. Den skal altså ikke kunne gjøres om. Med et irreversibelt pseudonymregister menes at helseopplysningene bare skal kunne behandles i pseudonyms form. Videre er det en grunnleggende forutsetning for pseudonyme helseregistre at opplysningene behandles på en slik måte at ingen andre enn pasienten eller tjenestemottakeren skal kunne ha tilgang på både pseudonym, identitet og helseopplysninger samtidig.

Regjeringen foreslår nå en endring av helseregisterloven § 8 slik at registre med hjemmel i loven også kan behandle helseopplysninger for å ivareta oppgaver etter sosialtjenesteloven. Bakgrunnen for forslaget er at sosialtje-

nesteloven ikke er omfattet av den opplistingen som gjelder i helseregisterloven i dag, og et register med hjemmel i § 8 i helseregisterloven kan dermed pr. dato ikke inneholde helseopplysninger som ligger til grunn for vedtak etter sosialtjenesteloven. Det innebærer at det etter gjeldende rett ikke er hjemmel til å opprette ett samlet register for alle tjenester innenfor pleie- og omsorgssektoren, fordi man i forhold til sosialtjenestemottakere ikke vil kunne bruke i registeret en del opplysninger som framkommer om dem.

Det som aktualiserer lovendringen, er den såkalte IPLOS-registreringen fra kommune til stat. IPLOS betyr individbasert pleie- og omsorgsstatistikk. Denne rapporteringen ble foreslått allerede i februar 2000 av det daværende Sosial- og helsedepartementet. For at den praktiske gjennomføringen skal være mulig, må altså loven endres som beskrevet.

Komiteen slutter seg samlet til endringen, ut fra forståelsen av at dette ikke endrer lovens opprinnelige intensjon og forutsetninger for opprettelse av et helseregister. I tillegg til den endringen som skjer i helseregisterloven § 8, der sosialtjenesteloven tas med i opplistingen over etter hvilke lover et helseregister skal kunne opprettes, tas sosialtjenesteloven med under opplistingen i § 7 og § 9. Øvrige bestemmelser i helseregisterloven forblir dermed uendret.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 721)

S a k n r . 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre) (Innst. O. nr. 84 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 82 (2003-2004))

Presidenten: Etter ynske frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vert det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er rekna som vedteke.

Sonja Irene Sjøli (H) [19:12:15] (komiteens leder og ordfører for saken): Regjeringen har i denne proposisjonen fremmet forslag om å innføre felles foreldreansvar for samboende foreldre når farskapet er erkjent etter reglene i barneloven § 4 og foreldrene har underskrevet en samboererklæring som er sendt folkeregisteret.

Rundt halvparten av norske barn fødes i dag av ugifte foreldre. Etter at det i 1998 ble mulig å avtale felles for-

eldreansvar på samme blankett som for erkjennelse av farskap, har det skjedd en betydelig økning i antall slike avtaler.

Lovendringen medfører en større rettslikhet mellom barn av samboende og gifte foreldre, og den viktigste begrunnelsen er hensynet til barnets beste, og at både mor og far tar ansvar som foreldre. Løsningen er også enkel å praktisere og vil fange opp de aller fleste par som er samboere.

Forslaget innebærer at foreldrenes egenerklæring om samboerskap skal være bestemmende for om de regnes som samboere i forhold til etablering av felles foreldreansvar.

Komiteen mener det er viktig at det legges til rette for felles foreldreansvar også for samboende foreldre. Foreldrenes vilje og evne til å ta del i omsorgsoppgavene vil bli positivt påvirket ved at begge foreldrene har del i foreldreansvaret. Undersøkelser viser at samboerskap er mindre stabile enn ekteskap, og det er viktig å sikre den formelle tilknytningen mellom far og barn. En samboende far har like nære relasjoner til barnet som en gift far. Foreldrenes sivilstatus bør ikke være bestemmende for den formelle tilknytningen mellom far og barn i de tilfellene hvor de lever og bor sammen. Barnet må sikres mest mulig stabil foreldrekontakt, uansett foreldrenes valg av sivil status.

Jeg er svært tilfreds med at det er bred enighet i komiteen om en likestilling mellom ekteskap og samboerskap når det gjelder foreldreansvar.

På to områder skiller komiteen lag. Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at ved uenighet mellom mor og far om farskapet er det mannens farskapserkjennelse som gjelder inntil en eventuell offentlig fastsettelse av farskapet har funnet sted. Jeg regner med at flertallet selv begrunner sitt forslag.

Mindretallet, bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, ønsker ikke å endre reglene for farskapsfastsettelse. Mindretallet mener det må antas at moren er den nærmeste til å ha kunnskap om barnets tilblivelse i de tilfeller hvor samboerne er uenige om farskapet. Mindretallet mener det er uheldig, i forhold til både arv og forsørgelse, at det kan være etablert et omtvistet farskap som skal gjelde fram til et sikkert farskap blir etablert. Med flertallets lovforslag er det fars ord som skal veie tyngst, mens mor sitter med bevisbyrden for å få farskapet avklart, og dette mener mindretallet er urimelig.

Det andre området hvor komiteen har delt seg, er i spørsmålet om fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, ber Regjeringen utrede en vurdering av fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning, og at i disse tilfeller skal samboerfar kunne bli godkjent som far og få foreldreansvar på lik linje med ekteparfar, selv om han ikke er biologisk far til barnet. Jeg regner også med at flertallet redegjør for forslaget.

Mindretallet, bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det blir unødvendig komplisert å lage egne regler for farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning ettersom disse i dag behandles på lik linje med fastsettelse av andre farskap og foreldreansvar, både i og utenfor ekteskap. Loven oppfyller i dag formålet om å likestille barn født ved assistert befruktning og naturlig befruktning. Høyre anser det som en fordel for foreldrene at de ikke trenger å redegjøre for befrukningsmåten når barnet blir født og farskap/foreldreansvar skal fastsettes.

Mindretallet mener at lovforslaget reiser kompliserte juridiske spørsmål som det er vanskelig å overskue konsekvensene av. Det er etter Høyre og mindretallets oppfatning ingen tvil om at dette forslaget burde vært grundig utredet og sendt på høring i samsvar med vanlig prosess for lovutvikling.

Jeg tar opp det forslaget som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Sonja Irene Sjøli har teke opp det forslaget ho refererte til.

Trond Giske (A) [19:17:21]: Det å skape trygge oppvekstvilkår, er trygg familieramme rundt barns oppvekst, er en viktig oppgave. Som lovgivere kan vi ikke ta fullt ansvar for at alle barn får trygge oppvekstvilkår. Det er det foreldrene selv som gjør. Det vi kan gjøre, er å legge til rette det juridiske lovverket, støtteapparatet, velferdstjenestene osv. så godt at alle i Norge lykkes med å skape trygge oppvekstvilkår for sine barn, eller at samfunnet eventuelt tar ansvar der omsorgen svikter.

Vi vet at i dag lever veldig mange barn i annerledes typer familier enn det som har vært det tradisjonelle. Mor og far, som var gift med hverandre og var gift hele livet, er nok fortsatt en lykke for noen, men for veldig mange er det en tilsvarende lykke at det ikke ble slik. Mange lever i samboerskap, mange er skilt, mange barn lever alene med mor, alene med far, eller sågar sammen med to kvinner eller to menn. Det er veldig mange forskjellige ting som er en familie i våre dager, og da må lovverket ta høyde for det. Da må vi forandre lovene slik at barn føler trygghet inn i en ny tid.

I ekteskap er det veldig greit med farskap. Der er det slik at når barnet er født inn i et ekteskap, gjelder paterestregelen, da er far helt automatisk. Slik er det ikke i samboerskap. Der er det en annen type jus som kommer inn i bildet. Mange som bor i samboerskap og føler det omtrent som om det var jevnstilt, i hvert fall med hensyn til forpliktelser, med et ekteskap, kommer ved en barnefødsel i en situasjon hvor ting settes på prøve. Vi har selv sagt i de aller fleste tilfellene gode løsninger, mor og far er vel forlikte, og det går bra. Men det finnes enkelte tilfeller hvor dette skaper problemer. De problemene må vi løse. Flertallet i Stortinget må ta et ansvar for at loven også tar høyde for det.

Det er derfor komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, ønsker at når farskap er gyldig kjent ved at far har erkjent sitt farskap, så kan samboende foreldre erklære sin sivilstatus som samboende og derved få felles foreldreansvar

for felles barn. Det bør ikke være slik at det må en ekstra godkjenning til fra mor for at man skal ha det felles foreldreansvaret. Det er helt unødvendig at mor blir nødt til å skrive under på at far er far, når man faktisk har erklært at man bor i samboerskap. Det er etter vårt syn like grunnleggende at man har erklært et samboerskap i forhold til det barnet, som om man hadde giftet seg. Da bør det være slik at ikke mor må godkjenne et slikt farskap. Det er gammeldags. Det bygger på en tid hvor familiene så annerledes ut. Det er noe som vi er nødt til å endre på.

Forslaget om å likestille foreldreansvar i ekteskap og samboerskap er tidligere blitt vedtatt. Vi har diskutert det før. Regjeringen har ikke fulgt opp det vi faktisk foreslo og fikk vedtatt i Stortinget tidligere, i den loven som er framlagt. Da var det helt nødvendig for oss å ta det opp i denne innstillingen og sørge for at også loven blir i tråd med det som ble vedtatt tidligere.

Det hadde vært helt unødvendig for Regjeringen å ta en slik omkamp. De kunne bare ha fulgt opp det vi tidligere har sagt i Stortinget, så hadde det vært en samlet komite som nå gav barn født inn i samboerskap den samme juridiske tryggheten som barn født inn i ekteskap har, og som gav far og mor den samme juridiske rammen som om de hadde vært gift.

Karin S. Woldseth (FrP) [19:21:46]: Far er far, og mor er mor, synger Trond Viggo Torgersen i en av sine barnesanger. Ja, og nå er vi nærmere den sannheten enn vi har vært på lenge. Det er faktisk en merkedag for alle barna i Norge i dag, når vi gir far muligheten til å erkjenne sitt farskap uten at mor trenger å godkjenne det, og at vi gir samboende felles foreldreansvar. Vi er også nærmere FN's barnekonvensjon, som sier at alle barn har rett til begge sine foreldre. Så vi er på riktig vei.

Riktignok hadde nok Fremskrittspartiet sett at vi kunne ha fått til automatisk delt forelderrett ved barns fødsel også, uavhengig av samlivsform, men tiden er ikke inne for det ennå. Det er det ikke noe flertall for. Siden jeg fremmet det forslaget tidligere i år, får vi vente til høsten med å fremme det igjen, men vi gir oss ikke.

Barna er nå ikke lenger avhengige av foreldrenes samlivsform for å være sikre på at de har en far, og det er barnas rett vi ønsker å fokusere på. Samfunnet vårt er i stadig utvikling. Ja, noen ganger går det så fort at jeg føler at jeg må holde meg fast. Desto viktigere er det at vi tilpasser lover og regler til det nye og moderne samfunnet, og at vi gir mennesker rett til å velge samlivsform, men uten at det skal gå på bekostning av barna.

Fremskrittspartiet ønsker ikke en likebehandling av samboende og ektefeller når det gjelder ulike rettigheter, men vi ønsker at ethvert barn som fødes inn i verden, skal kunne vite hvem som er mor, og hvem som er far.

Jeg skal fortelle en historie som en far fortalte meg, om et ungt samboende par som ventet sitt første barn. Barnet hadde det relativt travelt med å komme til verden. Derfor var det ingen som tenkte på et skjema på fødeklubben som måtte fylles ut, hvor far erkjente sitt farskap, og mor godkjente det. Det ble rett og slett ikke fylt ut noe slikt skjema. Så gikk det dessverre som det går med nesten 50 pst.

av alle par i Norge, de flyttet fra hverandre etter noen år. Konfliktnivået var rimelig høyt. Da får tok kontakt for å få til en barneavtale og samvær med barnet sitt, viste det seg at siden han ikke hadde skrevet under på noe skjema, hadde han overhodet ingen rettigheter i forhold til barnet. Barnet stod altså faderløs tilbake. Dette har vært kimen til økt konfliktnivå mellom foreldre.

Heldigvis skjer det nå en positiv utvikling når det gjelder barnets rett til begge foreldrene sine, og dette er et skritt i riktig retning, men fremdeles har vi en vei å gå når det gjelder automatisk delt foreldrerett.

May Hansen (SV) [19:25:14]: Jeg er helt enig med representanten fra Fremskrittspartiet, som sier at dette er en gledens dag. Vi har kommet litt lenger når det gjelder rettssikkerheten til barn, og litt nærmere Barnekonvensjonen.

Vi behandler lov om endringer i barneloven, felles foreldreansvar for samboende foreldre. Behandlinga har tatt lang tid fordi det har vært uenighet i komiteen, som saksordføreren var inne på, og fordi det har vært store problemer med å utforme en lovtekst i tråd med det komiteens flertall mente var det rette ut fra intensjonen i forslaget. Jeg er meget glad for at vi nå har kommet i mål med en endring av loven som ivaretar det SV fremmet forslag om i familiemeldinga.

Dette har vært en viktig sak for SV, fordi felles foreldreansvar for samboere vil føre til en større rettssikkerhet for barnet. Det er viktig at det legges til rette for felles foreldreansvar for samboende, fordi det vil føre til større likhet mellom barn av samboere og barn av gifte. Internasjonale menneskerettighetskonvensjoner til beskyttelse av barn tilsier størst mulig rettslikhet.

Det er viktig å sikre den formelle tilknytningen mellom far og barn. Foreldrenes sivilstatus bør ikke være bestemmende for den formelle tilknytninga mellom far og barn i de tilfeller hvor begge foreldrene bor sammen med barnet. Denne lovendringa er i tråd med intensjonene om at barnet må sikres mest mulig stabil foreldrekontakt, uavhengig av om foreldrene bor sammen eller er gift.

SV mener at når farskapet er gyldig kjent ved at far har erkjent farskapet, kan samboende foreldre erklære sin sivilstatus som samboende og derved få felles foreldreansvar for felles barn. Vi ønsker ikke at moren skriftlig må godkjenne farens erkjennelse. Det er helt unødvendig at mor må skrive under på at far er far. Dette forslaget er ikke i tråd med forslaget om å gi samboere rett til foreldreansvar på lik linje med foreldre som lever i ekteskap.

Kvinner kan også nekte å undertegne på erklæringen om samboerskap, og da får ikke far foreldreansvar selv om foreldrene bor sammen. Det finnes utallige eksempler på at far har bodd sammen med barnet i mange år, men når mor nekter å skrive under på det som regjeringspartiene nå legger opp til, har barnet ingen rettigheter i forhold til far, og far har ingen rettigheter i forhold til barnet.

Lovforslaget som nå fremmes av flertallet, om å likestille foreldreansvar i ekteskap og samboerskap, er et godt forslag, og jeg er meget fornøyd med det. Vi har brukt lang tid, men jeg mener at vi nå har kommet fram til noe

som er helt i tråd med det som var intensjonen i utgangspunktet. Det styrker rettssikkerheten til både barn og foreldre som lever i samboerskap.

En liten forklaring til saksordføreren, som etterlyste en begrunnelse for hvorfor vi ønsker denne endringen i loven: Det er selvfølgelig fordi at hvis mor nekter å skrive under, har dette barnet ingen rettigheter i forhold til faren, og faren har ingen rettigheter i forhold til barnet. Det var nettopp det vi var ute etter da vi fremmet dette forslaget.

Den neste utfordringen fra saksordføreren gjaldt hvorfor vi fremmer forslag om at vi

«ber Regjeringen utrede og komme tilbake på egnet måte med en vurdering av fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning.

I disse tilfeller skal samboerfar kunne bli godkjent som far og få foreldreansvar på lik linje med ektepar selv om han ikke er biologisk far til barnet».

Vi fremmer dette forslaget fordi det er i tråd med det vi sier, at samboere og ektepar skal likestilles når det gjelder foreldreansvar. Altså, et barn som er født med donorfar inn i et samboerskap, skal ha de samme rettigheter som et barn som er født med donorfar inn i et ekteskap. Så enkelt er det. Da håper jeg at saksordføreren har fått den forklaringen hun trengte.

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Björg Tørresdal (KrF) [19:30:08]: I dag vedtar Stortinget en lovendring som vil gi tusenvis av ugifte fedre flere rettigheter enn de har i dag. Forutsetningen er at de erkjenner farskapet og skriftlig erklærer at de bor sammen med barnets mor. Hvis de ugifte fedrene gjør dette, vil både menn og kvinner i samboerforhold få felles foreldreansvar – på lik linje med ektefeller. Dette foreldreansvaret beholder de også om samboerforholdet senere skulle gå i oppløsning.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at barnas rettigheter sikres, uavhengig av om foreldrene er gift eller samboere. Hva barnet skal hete, om det skal døpes, hvilken skole det skal gå på, når det skal utstedes et pass, flytting til utlandet eller et samtykke til medisinsk inngrep, er eksempler på avgjørelser som skal tas av begge foreldrene. Dette er viktig både for barna og for foreldrene, og det vil bidra til å styrke relasjonen mellom barn og fedre. Barnet sikres mest mulig stabil foreldrekontakt, helt uavhengig av foreldrenes valg av sivilstand.

Barnelovgivningingen har flere mål. Et mål er å likestille barn født av samboende foreldre med barn født av gifte foreldre. Likestillingshensyn for foreldrene er et annet mål. Lovendringen som vedtas i dag, bringer oss ett skritt nærmere begge disse målene.

Barn har behov for kontakt med begge foreldrene. I dag er kontakten størst med mor, mens far er mindre tilgjengelig. Det er viktig å øke fedrenes samvær med barna. Nøkkelen til større likestilling i hjemmet synes å ligge akkurat her, hos småbarnsfedrene. Undersøkelser viser at hvis småbarnsfedrene får mer tid sammen med barna i tidlig alder, øker forståelsen for samvær med barna. Det er god likestillingspolitikk.

Den amerikanske mannsforskeren Michael Kimmel bruker argumentet om at muligheter følger av rettigheter, når han skal forklare hvorfor norske menn tar større del av omsorgsoppgavene i hjemmet enn amerikanske menn gjør. Lovendringen som Regjeringen foreslo, og som komiteen har sluttet seg til, er et riktig steg i den retningen. Fedre som bor sammen med barnets mor, gis rett til foreldreansvar, som igjen gir dem mulighet til å spille en aktiv rolle i barnas liv.

Når det gjelder farskapsfastsettelse, mener Kristelig Folkeparti at det er viktig at verken mor eller far kobles av den prosessen. Ved uenighet om farskapet vil det offentlige etter dagens lovverk fastsette farskapet etter § 5 i barneloven. Dette mener vi er hensiktsmessig for begge parter. Forslaget fra Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og SV skyver bevisbyrden over til mor, som i verste fall vil måtte leve med at «feil far» står oppgitt inntil det motsatte er bevist. Dette mener Kristelig Folkeparti er misforstått likestillingspolitikk.

Kristelig Folkeparti mener at det blir unødvendig komplisert å lage egne regler for farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning, ettersom disse tilfellene i dag behandles på lik linje med fastsettelse av farskap og foreldreansvar, både i og utenfor ekteskap ved naturlig befruktning. Loven oppfylder i dag formålet om å likestille barn født ved assistert og naturlig befruktning.

Statsråd Laila Dåvøy [19:34:12]: I Norge er det i dag nesten like vanlig at barn ved fødselen har ugifte foreldre, som at foreldrene deres er gift. De aller fleste barn med ugifte foreldre bor likevel sammen med både far og mor. En far som bor sammen med barna sine, har en like nær relasjon til barna, uavhengig om han er gift eller samboende med moren. Når Odelstinget i dag vedtar at samboende foreldre skal ha felles foreldreansvar for felles barn, innebærer dette en større grad av rettslikhet og likestilling mellom barn av samboende og barn av gifte foreldre. Både FNs barnekonvensjon og Den europeiske menneskerettskonvensjonen bygger på at barn av samboerforeldre og gifte foreldre skal stilles mest mulig likt, noe som dette lovvedtaket vil bidra til på en positiv måte.

Regjeringen ønsker å legge til rette for en større grad av likestilling på dette området når foreldrene lever under samme tak, og håper at foreldrenes vilje til å ta del i omsorgsoppgaver vil bli positivt påvirket av at begge foreldrene har foreldreansvar. Det faktum at samboerforhold er mindre stabile enn ekteskap, gjør det også viktig å sikre denne formelle tilknytningen mellom far og barn som foreldreansvaret innebærer.

Spørsmålene som behandles her i dag, har hatt en lang vei fram. Allerede i 1995 sendte Barne- og familiedepartementet ut et forslag om at samboende foreldre skulle få fastsatt farskap og felles foreldreansvar på bakgrunn av en erklæring om samboerskap. Dette forslaget møtte imidlertid så mye motbør i høringsrunden at det ikke ble fulgt opp som lovendringsforslag. Senere har Samboerutvalget i sin innstilling foreslått at samboende foreldre skulle få felles foreldreansvar, noe som også ble fulgt opp i Regje-

ringens familiemelding, som ble behandlet av Stortinget i november 2003.

Jeg registrerer at komiteens flertall går inn for å endre barneloven også når det gjelder farskapsfastsettelse. Fram til nå har enighet mellom foreldrene vært en forutsetning for at farskap har kunnet bli fastsatt på bakgrunn av erkjennelse. Erkjennelse som fastsettelsesform for farskap har altså vært betinget av frivillighet og enighet fra både far og mor. Ved å forlate dette prinsippet er det mulig at man også åpner for en større feilmargen ved fastsettelse av farskap.

Jeg har videre merket meg at komiteflertallet går inn for å supplere proposisjonens forslag om at egenerklæring om samboerskap skal være bevis for at partene bor sammen, med at også felles adresse i folkeregisteret alene skal være dokumentasjon for samboerskap. Felles adresse i folkeregisteret uten erklæring vil altså gi felles foreldreansvar og adgang til å få fastsatt farskap uten mors medvirkning, likevel slik at dersom mor motsetter seg, skal det offentlige ha plikt til å fastsette farskapet. Jeg tar komiteens innstilling til etterretning.

Dagens samfunn ser på mange områder annerledes ut nå enn da barneloven ble vedtatt for over 20 år siden. Flere kvinner deltar i arbeidslivet, mens fedrene i langt større grad enn tidligere utfører omsorgsoppgaver i hjemmet. Samboerskap har blitt en vanlig samlivsform. Det er viktig at også lovverket tilpasses disse store endringene i samfunnet. Jeg mener at vi ved å innføre felles foreldreansvar for samboende foreldre gjør barneloven til en lov som er bedre tilpasset den måten dagens barnefamilier velger å innrette livet sitt på.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 721)

Å g o t V a l l e overtok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1–4.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Heidi Sørensen på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, og
- forslag nr. 2, fra Morten Høglund på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en felles klareringsmyndighet underlagt NSN, samt å opprettholde en egen klareringsmyndighet for Etterretningstjenesten, gjeldende for Etterretningstjenesten særskilt.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .
L o v

om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven)

I

I lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 21 første ledd bokstav k skal lyde:

k. *Tilknytning til andre stater.*

Nåværende bokstav k blir ny bokstav l.

§ 21 tredje ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Klareringsmyndigheten skal *påse at klareringssaken er så godt opplyst som mulig før avgjørelse fattes. Sikkerhetssamtale skal gjennomføres der dette ikke anses som åpenbart unødvendig.*

§ 21 nytt femte ledd skal lyde:

I særlige tilfeller kan det settes vilkår for sikkerhetsklarering.

§ 22 første ledd skal lyde:

En utenlandsk statsborger kan gis sikkerhetsklarering etter en vurdering av hjemlandets sikkerhetsmessige betydning og vedkommendes tilknytning til hjemlandet og Norge.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 25 skal lyde:

§ 25. Begrunnelse og *underretning*

Forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder ikke for avgjørelser om sikkerhetsklarering eller autorisasjon.

Den som har vært vurdert sikkerhetsklarert, har rett til å bli gjort kjent med resultatet. *Ved negativ avgjørelse skal vedkommende uoppfordret underrettes om resultatet og opplyses om klageadgangen.*

Begrunnelse for en avgjørelse skal gis samtidig med underretningen om utfallet av klareringssaken. Vedkommende har ikke krav på begrunnelse i den utstrekning begrunnelse ikke kan gis uten å røpe opplysninger som

- er av betydning for Norges eller dets alliertes sikkerhet, forholdet til fremmede makter eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser,*
- er av betydning for kildevern,*
- det av hensyn til vedkommendes helse eller hans forhold til personer som står denne nær, må anses utilrådelig at vedkommende får kjennskap til,*

d. angår tekniske innretninger, produksjonsmetoder, forretningsmessige analyser og beregninger og forretningshemmeligheter ellers, når de er av en slik art at andre kan utnytte dem i sin næringsvirksomhet.

Klareringsmyndigheten skal i tillegg utarbeide en intern samtidig begrunnelse hvor alle relevante forhold inngår, herunder forhold som nevnt i tredje ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 25 skal lyde:

§ 25. Begrunnelse og *underretning*

Forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder ikke for avgjørelser om sikkerhetsklarering eller autorisasjon.

Den som har vært vurdert sikkerhetsklarert, har rett til å bli gjort kjent med resultatet. Ved fattet avgjørelse skal vedkommende uoppfordret underrettes om resultatet og opplyse om klageadgangen dersom avgjørelsen var negativ.

Begrunnelse for en avgjørelse skal gis samtidig med underretningen om utfallet av klareringssaken. Vedkommende har krav på all informasjon som angår egen person, men ikke krav på begrunnelse i den utstrekning begrunnelse ikke kan gis uten å røpe opplysninger som

- a) er av betydning for Norges eller dets alliertes sikkerhet, forholdet til fremmede makter eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser,
- b) er av betydning for kildevern,
- c) det av hensyn til vedkommendes helse eller hans forhold til personer som står denne nær, må anses utilrådelig at vedkommende får kjennskap til,
- d) angår tekniske innretninger, produksjonsmetoder, forretningsmessige analyser og beregninger og forretningshemmeligheter ellers, når de er av en slik art at andre kan utnytte dem i sin næringsvirksomhet.

Klareringsmyndigheten skal i tillegg utarbeide en intern samtidig begrunnelse hvor alle relevante forhold inngår, herunder forhold som nevnt i tredje ledd.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 53 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.47.12)

Videre var innstillet:

Ny § 25 a skal lyde:

§ 25 a. *Innsyn*

Etter at avgjørelse om sikkerhetsklarering er fattet, har den som har vært vurdert sikkerhetsklarert rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Vedkommende har etter samme tidspunkt rett til å se audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale.

Vedkommende har ikke krav på innsyn i de deler av et dokument som inneholder opplysninger som nevnt i § 25 tredje ledd. Vedkommende har heller ikke krav på innsyn i et dokument som er utarbeidet for den interne saksforberedelsen ved klareringsmyndigheten eller klageinstansen, med unntak av faktiske opplysninger eller sammendrag eller annen bearbeidelse av faktum.

På anmodning skal den som har krav på innsyn gis kopi av dokumentet. Gjennomsyn av audiovisuelt opptak av sikkerhetssamtale skjer ved oppmøte hos klareringsmyndigheten.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 25 b skal lyde:

§ 25 b. Oversendelse av sak til særskilt oppnevnt advokat

Forsvarsdepartementet oppnevner en gruppe advokater som skal sikkerhetsklareres for høyeste nivå. Disse skal benyttes i de tilfeller som er nevnt i andre ledd.

Der begrunnelse ikke gis, jf. § 25 tredje ledd, og klagefristen ikke er løpt ut, skal klareringsmyndigheten på begjæring av den som er vurdert sikkerhetsklarert, gjøre sakens dokumenter tilgjengelig for en advokat som er oppnevnt for dette formålet. Det samme gjelder avslag på begjæring om innsyn, jf. § 25 a andre ledd første punktum. Vedkommende må ha utprøvd klageadgangen vedrørende nektet begrunnelse eller avslag på begjæring om innsyn, jf. § 25 c andre ledd, før denne retten til bruk av advokat inntreffer.

Advokaten skal ha tilgang til sakens faktiske opplysninger og den begrunnelse som er ukjent for den som har vært vurdert sikkerhetsklarert. Dokument som er utarbeidet for den interne saksforberedelsen ved klareringsmyndigheten eller klageinstansen, jf. § 25 a andre ledd siste punktum, skal ikke gis advokaten.

Advokaten skal gi den som er vurdert sikkerhetsklarert råd om hvorvidt vedkommende bør klage.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 57 mot 10 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.47.45)

Videre var innstillet:

Ny § 25 c skal lyde:

§ 25 c. Klage

Bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VI gjelder tilsvarende i klareringssaker om ikke annet følger av denne lov eller forskrift om personellsikkerhet.

Negativ avgjørelse om sikkerhetsklarering, herunder vilkår og når klareringssaken tidligst kan tas opp på nytt, kan påklages av den avgjørelsen retter seg mot. Det samme gjelder nektet begrunnelse og avslag på begjæring om innsyn.

Klage på avgjørelse om sikkerhetsklarering sendes vedkommende klareringsmyndighet. Nasjonal sikkerhetsmyndighet er klageinstans. Departementet er klageinstans for klareringsavgjørelser truffet av Nasjonal sikkerhetsmyndighet i første instans.

Fristen for å klage er tre uker fra den dag underretningen om avgjørelsen, manglende begrunnelse eller avslag på begjæring om innsyn har kommet frem til vedkommende. Dersom det klages på nektet begrunnelse eller avslag på begjæring om innsyn, avbrytes klagefristen. Ny klagefrist løper fra det tidspunkt underretning om begrunnelse eller innsyn er kommet frem til vedkommende eller på annen måte er gjort kjent med den. I saker der advokat har gjennomgått saken, løper ny klagefrist fra den dag rådet fra advokaten har kommet frem til vedkommende.

II

Lova gjeld frå den tida Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringa legge fram for Stortinget ei evaluering av ordninga med desentralisert klareringsstruktur med tanke på ei mogeleg innstramming av talet på klareringsstyresmakter.

Presidenten: B blir i samsvar med forretningsordnens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 2, fra Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- Forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en samlet arealplan for de arealer som helseforetakene disponerer, og legge denne planen fram for Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2006.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre følgende vedtak:

Ot.prp. nr. 56 (2004-2005) – Om lov om endring i lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. (helseforetaksloven) – bifalles ikke.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. (helseforetaksloven) skal § 43 nytt tredje ledd lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette særskilte bestemmelser om regnskapsføring av anleggsmidler som foretak overtar eiendomsretten til, både når det skjer i forbindelse med overtakelse av ansvaret for offentlige oppgaver og i forbindelse med omdanning, jf. § 50.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti bifaltes innstillingen med 39 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.49.23)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i helseregisterloven

I

I lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger gjøres følgende endringer:

§ 7 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kongen i Statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om etablering av lokale helseregistre og behandling av helseopplysninger i lokale helseregistre for ivaretagelse av oppgaver etter kommunehelsetjenesteloven, *sosialtjenesteloven* og smittevernloven.

§ 8 annet ledd første punktum skal lyde:

Kongen i Statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om etablering av sentrale helseregistre og behandling av helseopplysninger i sentrale helseregistre for ivaretagelse av oppgaver etter apotekloven, kommunehelse-

tjenesteloven, *sosialtjenesteloven*, tannhelsetjenesteloven, smittevernloven og spesialisthelsetjenesteloven, herunder overordnet styring og planlegging av tjenestene, kvalitetsutvikling, forskning og statistikk.

§ 8 tredje ledd nr. 4 skal lyde:

4. Meldingssystem for smittsomme sykdommer

§ 9 første ledd skal lyde:

Virksomheter og helsepersonell som tilbyr eller yter tjenester i henhold til apotekloven, kommunehelsetjenesteloven, *sosialtjenesteloven*, smittevernloven, spesialisthelsetjenesteloven eller tannhelsetjenesteloven, plikter å utlevere eller overføre opplysninger som bestemt i forskrifter etter §§ 7 og 8 samt etter paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Sonja Irene Sjøli satt fram et forslag på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

May Hansen (SV) (fra salen): Jeg vil gi en kort stemmeforklaring.

Presidenten: Vær så god!

May Hansen (SV) [19:50:34]: Det gjelder forslag B, som SV ønsker å gjøre om til et oversendelsesforslag, fordi statsråden sier at dette nå er rammet inn i I. Jeg har ikke fått stilt spørsmålet til Fremskrittspartiet, men jeg ser det nikkes ...

Presidenten: Da vil presidenten gjøre oppmerksom på det er et forslag som går videre til Stortinget. Så da foreslår jeg at representanten tar opp det når det kommer til Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .
L o v
om endringer i barnelova
(felles foreldreansvar for samboende foreldre)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Vedgåing av farskap

Når farskap ikkje følgjer av reglane i § 3, kan faren vedgå farskap under svangerskapet eller etter at barnet er født.

Faren skal vedgå farskapen skriftleg anten i fødselsmeldinga eller ved personleg frammøte for

- a) folkeregisteret
- b) tilskotsfuten, fylkestrygdekantoret eller dommaren
- c) norsk diplomatisk eller konsulær tenestemann, dersom faren er i utlandet
- d) skipsføraren, dersom faren er om bord på norsk skip i utanriksfart
- e) utanlandsk styresmakt, når Kongen har fastsett det, eller
- f) jordmor eller lege ved svangerskapskontroll.

Vedgåing etter dette stykket gjeld berre når mora har godteke henne skriftleg, eller ho er gjeven av den som mora har gjeve opp som far.

Dersom sambuarar er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, kan sambuaren til mora vedgå farskapen etter paragrafen her, utan at mora medverkar etter andre stykket andre punktum. Mora skal få melding om vedgåinga. Dersom partane er usamde om farskapen, skal det offentlege fastsetje farskapen, jf. § 5. Departementet kan gje nærare reglar i forskrift.

Vedgåing kan dessutan gjevast ved påteikning på farskapsførelegg.

Er den som vil vedgå farskapen under 18 år, må også dei som har foreldreansvaret for han, skrive under vedgåinga.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet at de vil gå imot endringene.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 35 mot 33 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 19.51.36)

Videre var innstillet:

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller bur saman, jf. § 39, har mora foreldreansvaret åleine.

Foreldre som bur saman har foreldreansvaret saman for sams barn.

Foreldra som ikkje er gifte eller har foreldreansvaret saman etter andre ledd, kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig. *Dersom farskap er fastsett og foreldra er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, skal folkeregisteret registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Her foreligger det et avvikende forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller har meldt at dei bur saman etter andre stykket, har mora foreldreansvaret åleine.

Sambuande foreldre får foreldreansvaret saman når farskap er vedgått i samsvar med § 4 og foreldra i melding til folkeregisteret erklærer at dei bur saman.

Foreldra kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Når folkeregisteret får melding om at foreldra bur saman og at farskapen er vedgått i samsvar med § 4, skal dei registrera at foreldra har foreldreansvaret saman. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 35 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.14)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen utrede og komme tilbake på egnet måte med en vurdering av fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning.

I disse tilfeller skal samboerfar kunne bli godkjent som far og få foreldreansvar på lik linje med ektepar selv om han ikke er biologisk far til barnet.

Presidenten: B blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

S a k n r . 5

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 19.55.
